

УДК 7.012.017.4

ПСИХОЛОГІЯ КОЛЬОРУ В ДИЗАЙНІ СЕРЕДОВИЩА

ЯРОШЕНКО Аркадій

Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, Харків, Україна

Психологічні аспекти впливу кольору на організм людини не тільки допомагають, але і є ключовими у формуванні емоційного «клімату» приміщення. Від того, яким чином кольори впливають на людину, залежить її настрій, стан, працездатність. Ці знання і вміння дозволяють створювати простір різної функціональної спрямованості: житлового, виробничого, соціального середовища.

Ключові слова: психологія кольору, простір, середовище, фізіологія, гармонія, дизайн, естетика.

ВСТУП

Психофізіологічними дослідженнями встановлено, що характер зорового сприйняття впливає на функції всього організму людини. Взаємозв'язок органів чуття відбувається в процесі змін у вегетативній нервовій системі. Апарат зору побудовано так, що зеленовідчувача і червоновідчувача ділянки ока наділені вегетативною протилежністю й пов'язані з роботою різних ділянок нервової системи, що регулює процеси обміну речовин в усіх органах людського організму. Мабуть, наші органи чуття знаходяться в складному багатосторонньому зв'язку через центральні (головний мозок), гуморальні (кров) зв'язки і умовні рефлекси. Проблема полягає в тому, що різні кольори оточуючого середовища, наприклад, інтер'єру приміщення, впливають на становище організму людини та її працездатність.

Колірні дії на око, вважає С. В. Кравков, тягнуть за собою перебудову нервової системи організму і тим самим змінюють «фізіологічний фон», на який припадають ті чи інші дії, що нами застосовуються. Тому нерідко можна спостерігати зміни самопочуття людини і її роботоздатність під впливом тих чи інших кольорів.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ.

Метою статті є пошук і вивчення закономірностей впливу різних кольорів на організм людини та застосування їх у проектуванні інтер'єру приміщень різного функціонального призначення.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Вивчення найпростіших випадків мускульної діяльності людини під дією різних кольорів показано, що при дуже короткочасній дії червоний колір підвищує працездатність, а синій і фіолетовий дуже сильно знижують її. При довгочасній роботі найкращі результати спостерігаються від дії зеленого кольору.

Червоний колір підвищує діяльність дихання й кровообігу. Під дією синього і фіолетового кольорів дихання стає повільнішим і поверховим, пульс уповільнюється і слабшає. Зелений колір діє як спокійний, не викликає активної діяльності органів дихання і кровообігу. Колір освітлення впливає на гостроту зору, яка підвищується при жовтому й білому і знижується при синьому освітленні. При виконанні зорової роботи в умовах штучного освітлення різного кольору: жовтий, зелений і білий дають кращі показники. Тому заведено вважати оптимальними з точки зору дії на людський організм кольори середньої частини спектру. При фарбуванні робочих та навчальних приміщень слід віддавати перевагу жовтим, жовтувато-зеленим, зелено-голубим кольорам у межах по довжині хвилі (λ) 575–480 нМ, по світлоті (ρ) 50–70%, по насиченості (P) 30–60%. Збудження колбочкового відділу апарату ока з гальмування паличкового і навпаки. Певна доля подразнення колірним світлом (найбільш ефективно червоним) центральної частини сітчатки ока може потягнути за собою помітне підвищення подальшої чуттєвості паличкового зору. Напевно, після попереднього впливу ароматичних кольорів, коли, в основному, працює паличковий зір, чуттєвість колбочкового зору підвищується, сприйняття хроматичних кольорів загострюється. Чергування пофарбування в приміщеннях ахроматичними й хроматичними кольорами найбільш виправдане. Досліди показали, що подразники (звукові, смакові, нюхові й відчутно-температурні) можуть викликати зміни в колірних відчуттях. Так, наприклад, чутливість до зелено-голубих відтінків під впливом звуків помірно підвищується, а до оранжево-червоних кольорів – знижується. Для жовтих кольорів чутливість під дією звуків не змінюється. На чутливість до пурпурових і фіолетових кольорів слухові подразнення також не впливають.

Таким чином, у приміщеннях з підвищеним рівнем шумів слід використовувати теплі кольори й доцільне застосовування зеленого кольору як домінуючого. В приміщенні, де необхідно добиватися найкращої слухності, слід уникати застосування оранжево-червоних тонів як основних. У досліді французького фізіолога К. Ферре поділ кольорів на дві групи – стимулятори і депресори – виявився залежним від часу дня й стану досліджуваного. Уранці збуджували: червоний, оранжевий, жовтий, зелений кольори, як депресори виступали синій і фіолетовий. Результати вечірніх досліджень показали, що кольори, які вранці були депресорами, на втомлену людину діють як стимулятори (синій, фіолетовий). У стані сонливості слухова чутливість падала при зеленому освітленні, а при червоному підвищувалася. На колірний зір мають закономірний вплив не тільки численні зовнішні діяння, а також емоції й уявлення. Емоційно-позитивний стан (тепле, солодке) підвищує чутливість до довгохвильової частини спектру, а емоційно-негативні фактори (гіркий, холодний) – до короткохвильової частини спектру. Згадка про приємне підвищує чутливість до синьо-зеленого. Природно

при тому, що гармонійне поєднання кольорів у хроматичних композиціях, що викликає почуття естетичного задоволення, позитивно впливає на стан організму людини, її працездатність. Монохроматичні композиції викликають колірну втому, нерівномірно навантажують різні відділи вегетативної нервової системи. Поліхромні композиції позитивно впливають на організм людини будь-якого віку.

Психофізіологічна дія кольору дозволяє застосовувати його як терапевтичний засіб. Відомо застосування колірного світла при лікуванні неврологічних захворювань і психічних порушень. Подальше вивчення органів чуття відкриває перспективи штучного загострення чутливості шляхом застосування певного подразника. Фізіологічній дії кольору завжди була супутницею емоційна сторона сприйняття, що ускладнює дослідження кольору. Дуже багато реакцій, які в наш час відносяться до психологічних, мають у своїй основі асоціації, які виникають при спостереженні певних явищ. Наприклад, оранжевий колір нагадує вогонь, розпечені предмети. Звідси його психологічний вплив – гарячий, збуджуючий. Голубий нагадує небо, море, повітря, тому він здається холодним, освіжаючим, заспокійливим.

Явище «теплих» і «холодних» кольорів може бути застосоване у проектуванні інтер'єрів, коли необхідно корегувати колірний «клімат» приміщення. Там, де людям доводиться працювати при високій температурі, колірне середовище може вирішуватися в холодній гамі. І навпаки, прохолодні приміщення, спрямовані на схід і північ, рекомендується фарбувати в теплі відтінки. Дуже часто одні кольори характеризуються як активні, радісні, підбадьорливі, інші – як похмурі, пригнічуючі, сумні.

ВИСНОВКИ

До висновків можливо віднести перераховані дані, які характеризують певні психофізіологічні якості кольорів, що дозволяє зробити деякі підсумки в плані їх фактичного застосування в дизайні інтер'єру.

1. Насичені – червоні, оранжеві, оранжево-жовті – кольори при довготривалому впливі втомлюють. Короткочасна дія благотворно впливає на життєві функції організму людини в якості стимуляторів. Їх психологічна активність дозволяє використати ці кольори в якості акцентів в колірних композиціях. Вони можуть застосовуватися до обробки допоміжних приміщень і пофарбування невеликих площ.

2. При колірній обробці виробничих, навчальних і інших приміщень довгого перебування слід віддавати перевагу жовтим, жовтувато-зеленим, зелено-голубим кольорам середньої насиченості і світлоті $P = 50-70 \%$.

3. Сині, синьо-фіолетові кольори – пасивні, пригнічують при тривалій дії викликають спад працездатності. Їх краще застосовувати в обмеженій кількості для пофарбування невеликих площ.

4. Зміна колірних відчуттів викликає позитивні емоції, сприяє стабілізації психофізіологічного стану людини. Тому комбінації кольорів, що відрізняються по колірному тону, найбільш доречні в місцях відпочинку і розваг.

5. Монохроматичні і ахроматичні колірні композиції створюють із точки зору психофізіологічного впливу найблагоприємні умови.

6. Чергування ахроматичних із хроматичними кольорами в проектуванні кольорово-просторових композицій підсилює ефект, утворений кольором, знімає зорову втому, стабілізує діяльність органів дихання і кровообігу.

7. Під дією червоно-колірних гармоній знижується слухова діяльність людини. У приміщеннях, де треба забезпечувати найкращу слухність, слід уникати їх застосування на великих площах.

8. У випадках, коли необхідно коригувати тепловий режим приміщень, спектральний склад освітлення в них, слід застосовувати явище «теплих» і «холодних» кольорів.

9. Призначення кожної кольорової композиції передбачає певну емоційну настроєність. Як приклад – колірне вирішення шкільного класу, ігрової кімнати в дитячому садку, урочистої зали засідань чи дискотеки можуть носити відмінний характер, відповідний тону психофізіологічного стану, який передбачається створити в цих приміщеннях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Люшер М. Психологическое влияние цвета. – М., Промышленное строительство, 1965.

2. Ивенс Р. И. Введение в теорию цвета. – М. : Мир, 1969. – 443 с.

3. Ефимов А. В. Формообразующее действие полихромии в архитектуре. – М. : Стройиздат, 1984. – 168 с.

4. Архипова А.А., Сырейщикова О.А., Христофорова И.В., Архипова Т.Н. Психология цвета в дизайне образовательной среды. Материалы XI Международной конференции "Интеграция науки и практики как механизм эффективного развития современного общества" Даты проведения: 09 - 10 апреля 2014 г., Москва, 2014, С.363-368

YAROSHENKO A.

COLOR PSYCHOLOGY IN THE DESIGN ENVIRONMENT

Psychophysiological aspects of influence of color on a human body not only helps, but also is key in formation of emotional «climate» of a premise. Its mood depends on how color influences the person, a condition, working capacity. This knowled de and abilities allow to create comfortable spaces of a various functional orientation a vein, industrial, social cultural environments.

Key words: *psychological colors, space, environment, physiological, esthetics.*